

HARTOLAN KUNTA

ARVIOINTIKERTOMUS

VUODELTA 2019

”Voisi olla huonomminkin kuin on.
Koska ei niin ole, on hyvin.”

HAASTEELLINEN VUOSI TALOUDESSA

Hartolan kunnan talous sakkasi arvioituakin enemmän vuonna 2019. Talousarviossa arvioitiin alijäämää kertyvän noin 573 000 euroa, mutta alijäämän määräksi kertyikin noin **1 072 000 euroa**.

Verokertymä jäi alhaiseksi

Tuloverokertymä jäi noin 750 000 euroa alhaisemmaksi kuin talousarviota laadittaessa oli arvioitu. Tuloveroa kertyi yhteensä noin 6,7 miljoonaa euroa, joka oli lähes 500 000 euroa vähemmän kuin vuoden 2018 kertymä.

Yhteisövero oli arvioitu kertyvän noin 1,37 miljoonaa euroa, mutta todellinen kertymä oli noin 80 000 euroa pienempi.

Kiinteistövero oli arvioitu kertyvän noin 1,3 miljoonaa euroa. Kiinteistövero kertyi kunnan kassaan noin 25 000 euroa arvioitua enemmän.

Kaiken kaikkiaan verotuloja kertyi noin 9,35 miljoonaa, jossa vähennystä edelliseen vuoteen oli noin 4,5 prosenttia.

Valtionosuuksia kertyi yhteensä noin 8,6 miljoonaa euroa, joka oli noin 256 000 euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Toimintatuottoja kertyi noin 2,72 miljoonaa euroa ja toimintakuluja lähes 21 miljoonaa euroa. Vuosikate painui miinukselle noin 321 000 euroa.

TYÖHYVINVOINNISTA ON KANNETTU HUOLTA

Arviointivuoden aikana ilmeni edelleen työhyvinvointiongelmia jossain määrin. Yhtenä syynä olivat edelleen teknisen toimen ja eräiden muidenkin työntekijöiden palkkalaskelmissa ilmenneet ongelmat.

Teknisen toimen työntekijöiden palkkojen takaisinperintä ei tahtonut edetä millään oikeaan ja totuudenmukaiseen lopputulokseen. Loppujen lopuksi tekninen toimi lupasi itse hoitaa palkkalaskelmien tarkistamisen ja työ oli vielä vuoden päättyessä kesken, koska sitä tehtiin oman työn ohessa silloin kuin se oli mahdollista. Viimeiset tarkistukset on saatu tehtyä kuluvan vuoden aikana ja loppupäätelmänä voisi todeta, että palkkalaskelmien tekeminen ei ole kovinkaan yksinkertaista etenkin sellaisissa tapauksissa, joissa perusteet vaihtelevat vaikkapa kellonajan mukaan.

Työhyvinvointiin vaikuttivat myös eri osastojen välillä edelleen ilmenneet ongelmat yhteistyön sujuvuudessa. Syitä yhteistyön ongelmiin ovat hallintokuntien työtehtävien jaossa olevat epäselvyydet, totutut tavat toimia ja jossakin määrin myös henkilökemiaan liittyvät asiat.

HALLINTO-OSASTON TYÖMÄÄRÄKÖ SYYNÄ VIIVÄSTYMIIN JA EPÄTARKKUUKSIIN?

Keskushallinnon hoitamien tehtävien määrä on huomattava ja ehkä siksi joillakin osa-alueilla ilmeni viivästymisiä ja korjattavaa tuotetun materiaalin osalta. Tämä ilmeni erityisesti palkkahallinnon osalla.

Hallinto-osasto tuottaa kunnan taloushallinnon raportit ja huomattavan määrän erilaisia suunnitelmia ja raportteja eri osa-alueilta. Tilinpäätösasiakirjan kokoamisen yhteydessä pohjatekstit kannattaa lukea hiukan tarkemmin läpi ja tarvittaessa tarkistaa tietojen ajankohtaisuus.

Koko konsernin osalta taloutta ja tehokkuutta mittaavien mittareiden miettiminen käyttökelpoisemmiksi ja saavutettujen tulosten kirjaaminen tilinpäätösasiakirjaan tekisi talouden toteutumisen seuraamisen helpommaksi.

Tarkastuslautakunnassa pohdittiin ovatko kaikki suunnitelmat ja raportit lain edellyttämiä vai tehdäänkö niitä muuten vain.

Tuotettu materiaali on hyvin tehtyä ja sisältää paljon tietoa, mutta onko kaikki tieto todella tarpeellista?

SIVISTYSTOIMEA TYÖLLISTIVÄT KOULUN SISÄILMA JA UUDEN SUUNNITTELU

Sivistystoimen alaisuuteen kuuluvat varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja hyvinvointipalvelut. Joustavuutta ja joskus nopeitakin päätöksiä vaativat vaihtuvat tarpeet varhaiskasvatuksessa. Syntyvät ikäluokat ovat pienentyneet noin kymmeneen lapseen viime vuosina ja se aiheuttaa alati vaihtuvia palvelutarpeita.

Perusopetus kunnossa

Perusopetuksessa pienet ikäluokat ovat haasteellisia taloudellisesti tehokkaan opetuksen järjestämisessä. Nykyinen koulukiinteistö on nykyiselle oppilasmäärälle turhan suuri ja kiinteistössä ilmeneet ilmeisesti takavuosien remontin yhteydessä alkunsa saaneet sisäilmaongelmat ovat saaneet aikaan joustotarpeita tilojen käytössä.

Uuden koulun suunnittelu alkoi vuoden 2019 aikana ja tähän saivat osallistua kaikki koulussa toimivat suunnitteluryhmän lisäksi. Valitettavasti suuri osa luottamushenkilöistä ei päässyt osallistumaan suunnitteluun, koska ilmeisesti heidän kiinnostuksensa hankkeeseen katsottiin vähäiseksi.

Uuden koulun käytännön suunnitelmat ja niiden toteuttaminen uudeksi kouluksi jäivät vuoden 2020 aikana toteutettavaksi. Koulun rakennuskustannuksiksi arvioitiin kuluvan vuoden talousarviossa **2 500 000 euroa** ja pääasiassa vanhan purettavan osan purkuun on arvioitu kuluvan **400 000 euroa** vuonna 2021.

Perusopetuksen oppilasmäärä oli reilu 150 , joista erityistä tukea saavia oli 6,1 – 7,2 % ja tehostettua tukea saavien määrä 14,9 – 17,6 %. Osa tukea tarvitsevistä saa tukea vain vähäisiä määriä, mutta joillakin tuen tarve on suurempaa. Tukea tarvitsevien määrä on ollut nousussa, kertoneeko se oppilasaineksesta jotakin vai pystytäänkö Hartolassa auttamaan niitäkin oppilaita, joille jossain muualla ei apua pystyittäisi antamaan.

Sivistystoimessa on osattu jo kauan seurata erilaisten **hankkeiden kautta** mahdollisesti saatavia lisävaroja, haettu ja saatu niitä lisäresursseiksi hartolalaisten oppilaiden parhaaksi.

Sivistystoimea on jo vuosia johdettu rautaisella ammattitaidolla, jossa laaditun talousarvion antamat raamit ovat aina pitäneet ja usein alitettu. Kiitos hyvästä toiminnasta kuuluu **Irja Niilahdelle ja hänen alaisilleen.**

Avustuksien jaon kiemurat vaikeasti hahmotettavia

Kunnan toiminta-avustukset yhdistyksille ovat ymmärrettävästi pieniä. Urheilu ja liikunta ovat olleet painopistealueita Hartolassa. Tasapuolisuuteen ja perusteiden pitävyyteen tuleen kiinnittää

huomiota yhdistysten toiminta-avustuksia jaettaessa. Yhdistykset ja niiden toiminta on kunnan henkinen voimavara ja yhdistysten järjestämä toiminta on kunnalle edullista.

Kunnassa on useita liikuntapalveluiden toteuttajia, kuten Päijät – Hämeen Liikunta ja Urheilu, Itä – Hämeen kansalaisopisto, eri urheiluseurat ja kunta itse. Keskustelevatko nämä tahot riittävästi keskenään kunnassa järjestettävästä liikunta- ja urheilutoiminnasta? **Tarjonnan selkeyteen ja suunnitelmallisuuteen on hyvä kiinnittää huomiota, koska tilaisuuksien mainonnan mahdollisuudet ovat rajalliset ja mahdollisten osallistujien määräkin on rajallinen.**

Aiheuttaako taidenäyttelyn nimenmuutos ylimääräisiä kuluja?

Hartola tunnetaan kulttuuripitäjänä ja yksi tunnetuimmista tapahtumista on ollut jo vuosikymmenten ajan Maila Talvio salongin taidenäyttely. Tarkastuslautakunta ihmettelee, miksi näyttelyn vakiintunut ja tunnettu nimi on päätetty vaihtaa. Näyttelyn ilmoittelu joudutaan tavallaan aloittamaan uudelleen nimenvaihdoksen vuoksi ja se kysyy aikaa ja varoja.

TEKNISELLÄ TOIMELLA LAAJA TYÖSARKA JA KOHTA VÄHÄN TEKIJÖITÄ

Teknisen johtajan virassa tapahtui kesällä vaihdos, kun **Janne Myntti** jäi perhevapaalle ja **Aki Tiihonen** aloitti viransijaisena heinäkuussa. ”Kapulan” vaihto tapahtui kohtuullisen hyvin ja Aki Tiihonen pääsi sinuiksi monipuolisen sijaispestinsä kanssa hyvin vaikka haasteita tietenkin oli.

Koronakevään johdosta julkisuudessa käydään keskustelua yhä enemmän kestäväen kehityksen mukaisesta toiminnasta ja käyttövarojen säästämistä myöhempänä ajankohtana.

Tekninen toimiala on hyvin keskeinen tällaisten toimien suhteen. HINKU -hankkeeseen (Hiilineuraali kunta) liittyminen oli tällaisen osalta hyvä asia samoin kuin kuntien KETS -sopimus (Kuntien energiasopimus).

Tilinpäätösasiakirjasta ei selvinnyt, mitä innovaatioita tai uusia ratkaisuja kunta on hankkeen aikana toteuttanut kertomusvuonna. Ainakin kunnan omistamiin kiinteistöihin on tehty energiaselvityksiä ja niiden tulokset on saatu vuoden 2020 aikana.

Aikaa toimenpiteisiin oli tosin vähän vuoden 2019 aikana, mutta toivottavasti hankkeen ja sopimuksen myötä on saatavissa myös taloudellisia säästöjä.

Teknisen toimen henkilöstä jää lähivuosina suurin osa ansaitulle eläkkeelle ja se tulee vaikuttamaan mahdollisuuksiin hoitaa kiinteistöjä ja muita teknisen toimen vastuulla olevia tehtäviä. Ratkaisut tehtävien hoidon suhteen on tarkastuslautakunnan mielestä tehtävä pikaisesti, ettei tapahdu vahinkoja ihmisille tai omaisuudelle.

YMPÄRISTÖTOIMEN HAASTEENA KESKENERÄISET HANKKEET

Hallinnonalan kolme pääkohtaa vuoden aikana ovat olleet rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu ja kiinteistökartoitus. Jokaiselle pääkohdalle oli määritelty **strategiset tavoitteet**, joiden toteutumista käytännössä on seurattu.

Rakennusvalvonnan tavoitteeksi oli määritelty mittareiden määrittämisen osalta käsittelyaikojen ja toiminnan laajuutta koskevien mittareiden valinta ja julkaisu. Lopulta ainoaksi julkaistuksi mittariksi valikoitui **myönnettyjen rakennus- ja maisematyölupien, erilaisten toimenpidelupien sekä ilmoitusten määrät, joiden luku kasvoi vuodessa lukuun 178, kun luku vuotta aiemmin oli 153.**

Valvonta ja lupakäsittely on pyritty tekemään tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti ja tietysti lainsäädäntöä noudattaen, eikä ole viitteitä siitä, etteikö näin olisi toimittu.

Ympäristösuojelun vuosittain päivittyvää **valvontaohjelmaa** noudattaen on suoritettu **määräaikaistarkastukset**. Seuranta varten on määritelty tunnusluvut ja seurattu niiden toteumaa taulukossa. Lukuja seuraten voidaan todeta **mittareiden toimivan** odotetulla tavalla.

Ympäristön tilan seurantaohjelma sitä vastoin **ei ole valmistunut** asetettuun tavoitteeseen eli vuoden 2019 aikana. Luonnos on kuitenkin olemassa ja työ seurantaohjelman valmiiksi saattamiseksi jatkuu vuoden 2020 aikana.

Kiinteistökartoituksen itse asettama tavoite, laadun paraneminen ja tehostuminen näyttää toteutuneen uusien vireille tulevien hankkeiden osalta. Näiden osalta lupakäsittely on helpottunut ja se antaa koko projektille positiivista kehitystä.

Todellisena mittarina kiinteistökartoituksen etenemisestä ja onnistumisesta on kuitenkin pidettävä **kiinteistöverotulojen kasvua**, joka olikin tavoite kartoitukseen alun perin ryhdyttäessä. Luvut näyttävät kuitenkin vain noin **24 500 euron kasvua** eli kasvua oli alle 1,9 %, kun lopullinen tavoite on huomattavasti korkeampi.

Toivottavasti kiinteistöveroveron kokonaiskertymä kasvaa kartoitustyön edetessä, sillä verotuksesta tulevia lisätuloja kunnan talous totisesti tarvitsee.

Hankkeen yksi kompastuskivi on ollut alati vaihtuvat **kartoittajat**, joiden ammattitaito ei ole ollut aina kovinkaan hyvällä tasolla. Työn tekemisessä on ollut haasteita ja työnjohdon apua ei ole aina ollut saatavilla.

Taajaman vuosikymmeniä odotetun **pohjakartan** piti valmistua ennen vuodenvaihdetta, mutta tekijäksi valitun toimittajan työ ei vastannut tilausta ja pohjakartta on edelleen tätä kirjoitettaessa niin sanotusti vaiheessa. Pohjakartan avulla oli tavoitteena tehdä **taajama-alueen kiinteistökartoitus**, mutta kartan puutteellisuuksien vuoksi työ ei ole päässyt edes alkamaan vielä tätä kirjoitettaessa.

SOTEASIAT TUOTTAVAT TUSKAA JA HARMAITA HIUKSIA EDELLEEN

Saatujen tietojen mukaan **kouluterveydenhoitaja** on yhden päivän viikossa koululla ja joka toinen viikko yhden päivän äitiysneuvolassa eli maallikkolaskun mukaan vastinetta kunnan maksamalle summalle saadaan tältä osin vain noin 30 prosenttia työpanoksesta. Lasku kunnalle tulee kuitenkin yhden henkilön kokoaikaisesta työstä. **Mistä Hartolan kunta siis oikeasti maksaa?**

Psykokogin palvelut hoidetaan koululle ostopalveluna suhteellisen korkealla hinnalla. Aikuisväestölle ei ole Hartolassa tällä hetkellä tarjolla psykologin palveluita, vaan ne on haettava Lahdesta. Esimerkiksi aikuisten ADHD -tutkimukset tehdään Lahdessa, jos sinne sattuu ajan saamaan.

Psykiatrinkaan palveluja ei ole enää Hartolassa saatavissa kuin terveyskeskuslääkärin toimesta, jolle nämä palvelut on lisätty. On herännyt huoli pidetyn lääkärin jaksamisesta työtehtävien lisääntyessä. Matalan kynnyksen psykiatriseen terapiaan pääsy on tehty erittäin vaikeaksi, sillä palveluun päästäkseen tarvitaan lääkärin hoitoonohjaus.

Laboratoriopalveluiden siirtyminen hyvinvointikuntayhtymältä FimLabille on heikentänyt palveluiden saatavuutta Hartolassa. Tarkastuslautakunta ei yhtään ihmettele, että sotepalveluiden käyttäjien **tyytyväisyys hyvinvointikuntayhtymän palveluihin on laskenut.**

Kunnanhallituksen pitäisi keskustella Päijät – Hämeen Hyvinvointikuntayhtymän kanssa **yhdenvertaisuusperiaatteen** toteutumisesta eri alueiden kohdalla asukkaiden palveluiden saatavuudessa. Hartolalaisille terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden saatavuus on erittäin hankalaa, koska esimerkiksi Sysmään ei pääse ollenkaan julkisilla kulkuneuvoilla ja ilman omaa autoa ja ajokorttia kulku vaikkapa verikokeisiin taksilla tulee kohtuuttoman kalliiksi.

Kotisaloon myynti suurin muutos soterintamalla

Tarkastuslautakunta kävi tutustumassa Kotisaloon toimintaan marraskuussa. **Kotisaloon kiinteistö siirtyi kunnalta Attendolle vuoden vaihteessa ja samassa yhteydessä käytännön toiminta siirtyi hyvinvointikuntayhtymältä myös Attendolle.**

Tällä hetkellä asukkaat ja henkilökunta tuntevat suhteellisen tyytyväisiltä palveluun, johon viime viikkoina ovat antaneet oman mausteensa koronarajoitukset. Kiitokset toiminnan saamisessa muutoksen jälkeen vauhtiin kuuluvat yksikön johtajalle **Päivi Riutalle ja henkilökunnalle.**

Kuluvan vuoden alussa toimintaan aiheutti ongelmia **palvelusetelikelpoisuuden** saamisessa ilmenneet tietokatkot.

Kotiin vietäviä palveluja hoidetaan edelleen hyvinvointikuntayhtymän toimesta ja lähes uskomattomiin suorituksiin henkilökunta sielläkin kykenee.

Terveyskeskuksen palveluissa on tapahtunut supistuksia ja esimerkiksi **päivystävän lääkärin** palveluja saa vain yhtenä päivänä viikossa. **Puheterapeutin ja päihdehoitajan** paikan päällä antamat palvelut ovat myös loppuneet ja palvelut ovat siirtyneet ”nettiin”.

Ensihoidon tilanne on viime aikoina saanut jo huonon farssin piirteitä. Hyvinvointikuntayhtymä ja pelastuslaitos hoitavat ensihoitoa yhdessä yksityisten toimijoiden kanssa ja sillisalaatti on melkoinen. Aiemmin ensihoidon päivystäjät osallistuivat tarvittaessa toimenpiteisiin terveyskeskuksen yhteydessä päivystäessään. Nyt päivystäjät saanevat viettää ”luppoaikaa” ”keikkoja” odotellessaan.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA ARVIOINTIVUONNA 2019

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana toimi Pekka Pajunen ja varapuheenjohtajana ja pöytäkirjanpitäjänä Maija Pentikäinen – Laine. Lautakunnan jäsenet olivat Heikki Hakala, Annie Henno, Sirpa Rautiainen ja Pertti Vuokko.

Kunnan tilintarkastajana toimi pitkäaikaisen tilintarkastajan **Jorma Kesän** jäätyä eläkkeelle **Janne Majoinen.**

Lautakunta kokoontui vuoden aikana **kahdeksan kertaa** pääasiassa valmistelemaan arviointikertomusta ja käsittelemään sidonnaisuusilmoituksia sekä teki vierailun Kotisaloon.

LOPPUPÄÄTELMÄT

Keväällä 2019 kokoontui talouden tasapainottamistyöryhmä, jossa olivat mukana johtavat viranhaltijat, valtuuston ja kunnanhallituksen varsinaiset puheenjohtajat sekä lautakuntien

puheenjohtajat. Työryhmä laati talouden tasapainottamisohjelman, joka hyväksyttiin valtuuston kokouksessa kesäkuussa. Valitettavasti ohjelmaan kirjatut toimenpiteet eivät liene ole riittäviä, vaan lisää karvaita lääkkeitä pitää reseptiin kirjoittaa.

Vuoden 2019 talousarvio ei toteutunut talouslukuja tarkastellessa. Tarvittavat korjausliikkeet ovat jääneet tekemättä tai korjausliikkeitä ei ole ollut mahdollista tehdä keinovalikoiman puitteissa.

Viime aikoina on tutkittu yhteistyön mahdollisuuksia naapurikuntien kanssa. Yhteistä säveltä ei ole tahtonut löytyä, sillä tarpeet ja tarjolla olevat resurssit eivät oikein kohtaa.

Tarmokkaimmin yhteistyön edellytyksiä on tutkittu Sysmän kanssa, mutta eipä sieltäkään kovin suuria hyötyjä kummallekaan taida olla löydettävissä.

Tarkastuslautakunnan mielestä kunnan markkinointiin pitää löytää uusia näkökulmia korostaen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, liikuntamahdollisuuksien sekä harrastustoiminnan antamia mahdollisuuksia asua ja viihtyä Hartolassa. Unohtaa ei sovi myöskään edullista sijaintia ja vaihtelevaa luontoa.

Etätyön mahdollistamiseksi kunnantalolla ja muissa kunnan kiinteistöissä mahdollisesti vapaana olevia tiloja tulee aktiivisesti pitää esillä. Kunnantalon käyttö eri yhteisöjen toiminnoissa on vähentynyt ainakin siksi, että lukitusjärjestelmää muutettiin eikä tilojen käyttö ole nyt yhtä helppoa kuin aikaisemmin.

Tarkastuslautakunnan mielestä kannattaa muistaa, että Hartola on kaikesta huolimatta hyvä paikka asua, elää ja olla.

Hartolassa 2.6. 2020

Pekka Pajunen

Maija Pentikäinen - Laine

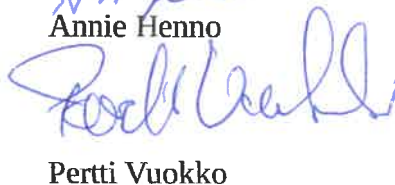
Heikki Hakala

Annie Henno

Sirpa Rautiainen

Pertti Vuokko